

Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları: 1364

Şuayb Arnavut ve Hadisçiliği

Dr. Kemal TAŞKIN

Yayın Koordinatörü

Murat AYDEMİR

Tashih

Emrah AYDEMİR

Kapak Tasarım

Batuhan Yağız GÖKMEN

İç Tasarım

R. Ahmet AKAY

ISBN: 978-625-428-573-8

1. Baskı, Ekim 2024, Ankara

© Bütün yayın hakları Türkiye Diyanet Vakfı'na aittir.

Bu eser Türkiye Diyanet Vakfı Yayın Matbaacılık
Ticaret İşletmesi Yönetim Kurulu'nun 22.04.2024
tarih ve 187 sayılı kararıyla uygun görülmüştür.

*Bu eserin ilmi/edebi redaksiyonu İLK SAY Kurulu
marifetiyle yapılmıştır.*

Yayıncı Sertifika No: 48058

Ostim OSB Mah. 1256. Cad. No: 11

Yenimahalle/ANKARA

Tel: 0312 354 91 31 (pbx)

Faks: 0312 354 91 32

e-posta: bilgi@tdv.com.tr

ŞUAYB ARNAVUT VE HADİSÇİLİĞİ

Dr. Kemal TAŞKIN

ÖZ GEÇMİŞ

■

Kemal TAŞKIN, 1983 yılında İstanbul'da doğdu. İlk, orta ve lise eğitimini İstanbul'da tamamladı. 1997 yılında Ümraniye Çınaraltı Kur'an Kursu'nda hafızlığını bitirdi. 2001 yılına kadar da medrese usulü Arapça ve İslâmi ilimler eğitimi olarak mezun oldu. 2001-2003 yıllarında Sakarya'da fahri Kur'an kursu öğreticiliği yaptı. 2004'te Hakkâri'de vatani görevini tamamladı. 2006-2010 yılları arasında fıkıh ihtisası yaptı. 2010-2013 yıllarında Kocaeli/Dilovası ilçesinde müezzin-kayyım ve imam hatip olarak görev yaptı. Bu esnada Sakarya İlahiyat Fakültesini bitirdi. 2013 yılında DİB Konya Selçuk Dini Yüksek İhtisas Eğitim Merkezine başladı ve 2016'da mezun oldu. 2016-2017 yılında Kastamonu/Çatalzeytin ilçesinde vaiz ve müftü vekili olarak görev yaptı. 2017 yılında Konya Necmettin Erbakan Üniversitesi, Ahmet Keleşoğlu İlahiyat Fakültesi Hadis Ana Bilim Dalı'nda araştırma görevlisi olarak göreve başladı. 2017 yılında bu üniversitede "Tevessül, İstigâse ve Teberrük Hadisleri" isimli teziyle yüksek lisansını, 2023 yılında ise "Şuayb Arnavut'un Hadis İlmindeki Yeri" başlıklı teziyle doktorasını tamamladı. İyi derecede Arapça, orta derecede İngilizce bilen ve yayımlanmış kitapları ile çeşitli bilimsel makaleleri olan yazar, evli ve 4 çocuk babasıdır.

İÇİNDEKİLER

Ön Söz	IX
Kısaltmalar	XI
Giriş	1

BİRİNCİ BÖLÜM

ŞUAYB ARNAVUT'UN HAYATI VE ESERLERİ

A. Hayatı	12
1. Arnavutluk Dönemi	12
2. Şam Dönemi	15
3. Ürdün Dönemi ve Vefatı	35
4. Hocaları	36
5. Öğrencileri	38
6. Fıkhî Mezhebi	41
7. İtikadî Mezhebi	44
B. Eserleri	49
1. Şam Döneminde Tahkik Ettiği Eserler	50
2. Ürdün Döneminde Tahkik Ettiği Eserler	79
3. Danışmanlık Yaptığı Tahkikler	113
4. Tahkik Ettiği Hâlde İsmi Yazılmayan Eserler	116
5. Tahkik Etmediği Hâlde İsmi Yazılan Eserler	116
6. Telif Eseri Tahrîru Takrîbü't-Tehzîb	117
7. Tahkiklerinin Genel Değerlendirmesi	117

İKİNCİ BÖLÜM

ŞUAYB ARNAVUT'UN HADİS İLMİNDEKİ YERİ

A. İsnad Tenkidi, Cerh ve Ta'dil Metodu	124
1. Râvinin Adaletine Yönelik Eleştirileri	126
2. Râvinin Zabıtına Yönelik Eleştirileri	131

B. Metin Tenkidi.....	137
1. Kur'ân-ı Kerîm'e Arz	138
2. Sahih Hadislere Arz	139
3. Dinî Sâbitelere Arz	141
4. Vakıya Arz	142
C. Hadis Usulüne Dair Bazı Açıklamaları.....	142
1. Kabul ve Ret Açısından Hadisler.....	143
2. Tariklerinin Sayısına Göre Hadisler.....	147
3. Senedin Müntehasına Göre Hadisler.....	153
4. Seneddeki Kopukluğa Göre Hadisler.....	155
5. Muztarib	164
6. Musahhaf ve Muharref	165
7. Muhtelifü'l-Hadis	166
8. Sikalara Muhalefet.....	169
9. Sikaların Ziyadesi	171
10. İ'tibar	172
Ç. Hadis Meseleleriyle İlgili Bazı Görüşleri.....	174
1. Sünnet ve Bağlayıcılığı.....	174
2. Sahâbenin Adaleti	175
3. Hadislerin Yazılması Meselesi	177
4. Hadislerde Nesih Konusu.....	179
5. Mana ile Rivayet	181
6. Hadis İcazeti.....	182
D. Eleştirileri	183
1. İbn Hacer Eleştirisi.....	183
2. Ahmed Muhammed Şâkir Eleştirisi	192
3. Elbânî Eleştirisi.....	200
E. Şuayb Arnavut'a Yapılan Eleştiriler.....	215
1. Allah'ın Sıfatlarını Te'vil Etmesi Sebebiyle Eleştirilmesi.....	216
2. et-Tahrîr İsimli Eseri Sebebiyle Eleştirilmesi.....	219

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ŞUAYB ARNAVUT'UN EL-İHSÂN ÖZELİNDE TAHKİK METODU

A. İbn Hibbân ve Es-Sahîh'i.....	228
1. İbn Hibbân'ın Şartları	229
2. Eserde Takip Ettiği Metot.....	234
3. İbn Balabân ve el-İhsân fî Takrîbi Sahîhi İbn Hibbân.....	237
B. Şuayb Arnavut'un el-İhsân'daki Tahkik Metodu.....	238
1. Nüsha Farklılıkları.....	243
2. Hadisleri Numaralandırma ve Başlıklar Ekleme.....	246

3. Hadislerin Tahrîcinde Takip Ettiği Metot	247
4. Hadis Şerhçiliği.....	259
5. Ahkâm Hadislerine Dair Değerlendirmeler	270
6. Akaid Hadislerine Dair Değerlendirmeler.....	276
7. Âyet Tefsirleri	280
8. Kıraat Farklılıkları	283
9. Kelime Açıklamaları.....	286
10. Kavram Açıklamaları	288
11. Yer ve Mekân Açıklamaları	288
12. İbn Hibbân ve İbn Balabân Eleştirisi	290
C. el-İhsân'da Zayıf Saydığı Rivayetler ve Gerekçeleri.....	294
1. İsnadı Zayıf Rivayetleri Metin Eksenli Tashih/Tahsin Faaliyeti.....	295
2. İsnadı Zayıf Rivayetlerin Metnini Dolaylı Olarak Sahih/Hasen Sayma ya da Bunu İma Etme.....	297
3. İsnadı Zayıf Rivayetlerin Metnine Hüküm Vermeme	303
SONUÇ VE ÖNERİLER	331
KAYNAKÇA	339

ÖN SÖZ

■

Allah Teâlâ'ya hamd; Resûlü'ne (s.a.s.), Ehl-i beyt'ine ve ashabına salât ve selâm olsun.

Hadisler, âlemlere rahmet olarak gönderilen son peygamber Hz. Muhammed'in (s.a.s.) söz, fiil ve takrirleri olması hasebiyle ilk dönemlerden itibaren Müslümanların ilgi odağı olmuştur. Bunun neticesinde yazılmış, bir araya getirilmiş ve müstakil bir ilim dalı hüviyetine bürünmüştür. Bu ilgi, hadis âlimleri aracılığıyla dönemin ihtiyacı muvacehesince muhtelif formlarda sürdürülmüştür. Her dönemde bu ilme hizmet eden âlimler tebarüz etmiş ve öğrenciler yetiştirip eserler bırakarak hadis ilminin günümüze kadar gelmesine vesile olmuşlardır.

Şuayb Arnavut, modern dönemde hadis dünyasının en meşhur muhaddislerinden birisidir. Aslen Arnavut bir ailenin çocuğu olarak Şam'da doğan Şuayb Arnavut, ana vatanında dinî ve sosyokültürel hayatın bozulması sebebiyle ailesinin göç ettiği Şam'da hayatının ilk dönemlerinden itibaren güçlü bir dinî eğitim almıştır. Bunun bir semeresi olarak genç yaşta mezun olmuş, müderrislik yapmış ve öğrenciler yetiştirmiştir. Çeşitli sebeplerle müderrislikten ayrılıp eser tahkiki yapan yayınevlerinde çalışmaya başlamasıyla devam eden hayat serüveni onu hadis ilmiyle baş başa bırakmıştır. Bundan sonra yarım asırdan fazla bir süre hadis ilmiyle meşgul olmuş, hayatının son dönemlerine kadar hadis alanına hizmet etmiştir. Yetiştirdiği öğrencilerle beraber birçok temel hadis eserinin tahkiki ve tenkitli neşrini yapmıştır. Bugün hadis alanıyla iştigal edip onu tanımayan ya da tahkiklerinden istifade etmeyen neredeyse yok gibidir. Böyle bir muhaddisin modern dönemde hadis alanına yapmış olduğu hizmetler dikkatimizi çekmiş ve onun hadis ilmine dair görüşlerinin çalışılması gerektiği kanaati hasıl olmuştur. Bununla beraber konuya ilişkin birtakım tereddütler zihnimizi meşgul etmiştir. Zira Şuayb Arnavut, hadis ilmine dair görüşlerinin tespit edilebileceği müstakil bir eser bırakmamıştır. Çalışmalarının biri dışında tamamı tahkiktir. Bunların bir kısmına da hâlihazırda ülkemizde ve internet ortamında ulaşamamıştır.

Çalışmaya başladığımız döneme yakın bir zamanda vefat eden Şuayb Arnavut'un ilmî hayatına dair kaynak sıkıntısı olduğu fark edilmiştir. Bu sebeple mevcut tahkiklerinden hadisçiliğiyle alakalı yeterli malumat bulunamama riskinin de olduğunu düşünmüştür. Bu sebeple ilk danışman hocam Prof. Dr. Bilal Saklan'ın da desteğiyle bir yıllık "TÜBİTAK Yurt Dışı Doktora Sırası Araştırma Burs Programı" ile Şuayb Arnavut'un ilmî hayatını sürdürdüğü, birçok öğrenci yetiştirdiği ve vefat ettiği yer olan Ürdün'de bulunulmuştur. Ürdün Üniversitesinde, misafir araştırmacı olarak bulunduğumuz bu süre içerisinde ailesi ve öğrencileri ile görüşerek hakkında detaylı bilgi alma ve çeşitli kütüphanelerden tahkik ettiği eserleri temin etme fırsatı bulunmuştur. Böylece araştırma hakkında yeterli bilgiye ulaşılmıştır. Artık yeteri kadar bilgi ve esere ulaşamayacağımız konusundaki tereddüdümüz yerini konuyu sınırlandırmamız gerektiği kanaatine bırakmıştır. Bu sebeple *el-İhsân* adlı eserin tahkiki örnek olarak belirlenmiştir.

Çalışma giriş ve üç kısımdan oluşmaktadır. Giriş kısmında araştırmanın konusu, önemi, amacı, metodu, kaynakları, sınırları ve konu ile alakalı çalışmalar hakkında bilgiler verilmiştir. Birinci bölümde Şuayb Arnavut'un ilmî hayatı ve tahkik ettiği eserler üzerinde, ikinci bölümde hadisçiliği, üçüncü bölümde ise *el-İhsân* isimli eseri özelinde tahkik metodu incelenerek, bu eserde zayıf saydığı rivayetler tespit edilip değerlendirilmiştir.

Bu eserin ortaya çıkmasında birçok bilim insanının emeği ve katkısı olmuştur. Bu hususta öncelikle ilk danışmanım ve hocam olan Prof. Dr. Bilal Saklan'a şükranlarımı sunmak isterim. Daha sonra danışmanlığımı üstlenen, her aşamada mesai mefhumu gözetmeden bilgi ve tecrübeleriyle çalışmanın tamamlanmasında büyük emeği olan danışman hocam Doç. Dr. Taha Çelike, ihtiyaç duyduğum her anda bana destek veren hocalarım Prof. Dr. Muhittin Uysal ve Prof. Dr. İsmail Hakkı Atçeken'e teşekkürü borç bilirim. Çalışmanın çerçevesini ve yol haritasını belirleme hususunda yaptığımız müzakerelerde bana yol gösteren Prof. Dr. Fikret Karapınar'a, Prof. Dr. Enbiya Yıldırım'a ve Prof. Dr. Yusuf Acar'a; Ürdün Üniversitesi öğretim üyelerinden Prof. Dr. Mahmut Reşit'e; Şuayb Arnavut'un öğrencileri Âdil Mürşid, Doç. Dr. Muhammed Kâmil Karabelli, Dr. Ömer el-Kıyyâm, Ahmed Berhûm'a ve Şuayb Arnavut'un çalışma arkadaşı Prof. Dr. Beşşâr Avvâd'a teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca çalışmalarım boyunca ihmal etmeme rağmen sabır ve anlayış göstererek bana manevi desteklerini esirgemeyen eşim ve çocuklarıma müteşekkir olduğumu ifade etmek isterim. Son olarak bu çalışmayı doktora ve yurt dışı araştırma bursu ile destekleyen TÜBİTAK Bilim İnsanı Destekleme Dairesi Başkanlığına teşekkür ederim.

Gayret bizden muvaffakiyet Allah'tandır.

Dr. Kemal TAŞKIN

Konya 2024